

Adroddiad i'r: Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

Dyddiad y Cyfarfod: 28 Mawrth 2012

Awdur yr Adroddiad: y Pennaeth Gwasanaethau Archwilio Mewnol

Teitl: Adroddiad Blynyddol Drafft Archwilio Mewnol 2011/12

---

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

- 1.1. Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno Adroddiad Blynyddol y Pennaeth Archwilio Mewnol ar gyfer 2011/12 mewn fformat drafft.
- 1.2. Yn unol â'r 'Cod Ymarfer ar gyfer Archwilio Mewnol mewn Llywodraeth Leol yn y Deyrnas Unedig' (2006), a gyhoeddwyd gan Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA), dylai'r adroddiad blynyddol:
  - roi barn am ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol amgylchedd rheoli mewnol y sefydliad;
  - datgelu unrhyw amodau i'r farn honno, ynghyd â'r rhesymau dros yr amod;
  - cyflwyno crynodeb o'r gwaith archwilio a wnaethpwyd i ffurfio'r farn, gan gynnwys dibyniaeth ar waith gan gyrff sicrhau eraill;
  - tynnu sylw i unrhyw faterion sydd, yn ein barn ni, yn arbennig o berthnasol i baratoi'r datganiad llywodraethu blynyddol; a
  - rhoi sylwadau am gydymffurfio â'r safonau yn y Cod Ymarfer a chyfleu canlyniadau rhaglen sicrhau ansawdd archwilio mewnol.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

- 2.1. Mae'r Cod yn mynnu adroddiad blynyddol i'r pwyllgor archwilio neu gorff cyfatebol. Byddai'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol fel arfer yn cael yr adroddiad hwn ym mis Mai neu Fehefin 2012 ond, gan mai hwn yw cyfarfod olaf aelodau cyfredol y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol, rwy'n cyflwyno adroddiad drafft i'w gymeradwyo cyn diwedd y flwyddyn ariannol. Cyflwynaf fersiwn derfynol o'r adroddiad i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ym mis Mehefin 2012.

3. Beth yw'r Argymhellion?

- 3.1. Mae'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn derbyn Adroddiad Blynyddol drafft Archwilio Mewnol 2011/12, gan gynnwys y Farn Archwilio gyffredinol sydd ynddo.

4. Manylion yr adroddiad

Y Farn Archwilio

- 4.1. Diffinnir mai digonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol amgylchedd rheoli mewnol y sefydliad yw'r pholisïau, y gweithdrefnau a'r gweithrediadau sydd yn eu lle i:
- sefydlu a monitro'r weithred o gyflawni amcanion y sefydliad;
  - nodi, asesu a rheoli'r risgiau o ran cyflawni amcanion y sefydliad;
  - hwyluso'r broses o wneud penderfyniadau a pholisïau;
  - sicrhau bod adnoddau'n cael eu defnyddio mewn modd diwastraff, effeithiol ac effeithlon; a
  - sicrhau y cydymffurfir â pholisïau, gweithdrefnau, cyfreithiau a rheoliadau sefydledig.
- 4.2. O ystyried y diffiniad hwn, mae fy marn archwilio innau'n seiliedig ar y gwaith Archwilio Mewnol a wnaethpwyd yn ystod 2011/12, y farn a ffurfiwyd ym mhob maes adolygu a'r materion a godwyd yn ystod ein gwaith, fel y dangosir yn Atodiad 1.
- 4.3. Gan ddefnyddio'r sgoriau sicrwydd newydd o'n Hadroddiadau Archwilio Mewnol a ddangosir yn y tabl isod, yn fy marn i, gall Cyngor Sir Ddinbych fod â sicrwydd 'cymedrol' yn nigonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol ei amgylchedd rheoli mewnol, gan gynnwys ei drefniadau i lywodraethu ac i reoli risg.

	Sicrwydd Uchel
	Sicrwydd Canolig
	Sicrwydd Isel
	Dim Sicrwydd

- 4.4. Mae'r farn hon yn ddiamod.

Materion sy'n Berthnasol i'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol

- 4.5. Nid oes unrhyw faterion i roi gwybod amdanynt. Mae'r rheolwyr wedi ymdrin ag unrhyw faterion uchel eu risg a nodwyd yn ein hadroddiadau yn ystod y flwyddyn.

Ymateb y rheolwyr i faterion a godwyd gan Archwilio Mewnol

- 4.6. Mae'r rhan fwyaf o'n hadroddiadau Archwilio Mewnol yn nodi risgiau ac yn rheoli gwendidau. Dosbarthwn y rhain yn risgiau difrifol, pwysig neu gymedrol. Y rheolwyr sy'n cytuno ar gamau i fynd i'r afael â'r risgiau, gan gynnwys cyfrifoldebau ac amserlenni.

- 4.7. Rhown wybod am bob achos lle mae'r rheolwyr yn methu ag ymateb i'n gwaith dilynol neu lle maent, yn ein barn ni, yn methu â mynd i'r afael yn foddhaol ac yn ddiymdroi â'r risgiau a godwyd yn ein hadroddiadau. Bu'n rhaid inni roi gwybod am ddau wasanaeth i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn ystod y flwyddyn am beidio ag ymateb i'n ceisiadau dilynol ond aethpwyd i'r afael â'r rhain ac mae'r ddau wasanaeth bellach yn darparu gwybodaeth mewn pryd.
- 4.8. Yn ystod 2011/12, cyhoeddassom adroddiad Archwilio Mewnol am Ysgol Santes Ffraid, Dinbych gyda sgôr barn archwilio o 1 (mae'r rheoli cyffredinol yn wael iawn, ac mae angen gwelliannau sylweddol ar frys). Trafodwyd yr adroddiad mewn cynhadledd achos ar 4 Hydref 2011 a chytunwyd ar gynllun gweithredu. Mae ein hadolygiad dilynol yn mynd yn ei flaen a byddwn yn rhoi gwybod am hwn i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol nesaf.

Perfformiad Archwilio Mewnol

Mesur – *Byddwn yn adolygu 100% o feysydd uchel eu risg o'r Gofrestr Risg Corfforaethol yn ystod y flwyddyn ariannol.*

- 4.9. Mae'r gwaith wedi'i gwblhau neu'n mynd rhagddo ar bob un o'r 16 risg uchel sydd am gael ei adolygu.

Mesur – *Byddwn yn adolygu 100% o feysydd sicrwydd ariannol yn ystod y flwyddyn ariannol.*

- 4.10. Mae'r gwaith wedi'i gwblhau ym mhob un o'r 5 maes a oedd am gael ei adolygu.

Mesur – *Byddwn yn dechrau ac yn cyflawni prosiectau archwilio, ac yn rhoi gwybod amdanynt, yn ddiymdroi.*

- 4.11. Mesurwn yr amser a gymerir i gwblhau prosiectau archwilio o'r dyddiad dechrau y cytunir arno â'r cwsmer i'r adeg y cyhoeddwn yr adroddiad terfynol. Ers cyflwyno ein dull newydd sy'n canolbwyntio ar y cwsmer ym mis Ebrill 2011, mae'r amser cyfartalog a gymerir i gwblhau prosiect wedi gostwng o 165 diwrnod i 70 diwrnod, sef gwelliant o 58%.

Mesur – *Byddwn yn mynd ar drywydd materion a godir yn ein hadroddiadau yn ddiymdroi i sicrhau bod y gwasanaethau'n rhoi gwelliannau ar waith ac yn mynd i'r afael â risgiau.*

- 4.12. Mesurwn hefyd yr amser a gymerir gan wasanaethau i weithredu'r camau y cytunwyd arnynt yn ein hadroddiadau. Ers inni ddechrau'r broses newydd ym mis Mai 2011, mae'r amser cyfartalog i gymryd camau dilynol wedi gostwng o 440 o ddiwrnodau (perfformiad 2010/11) i 30 diwrnod, sef gwelliant o 93%.
- 4.13. Rydym hefyd yn treulio 50% llai o amser yn mynd ar drywydd camau, sy'n golygu ein bod yn cyflawni gwell canlyniadau gyda llai o waith.

Mesur – *Anelwn at fodloni'r cwsmer o ran perfformiad archwilydd, cywirdeb adroddiad, cyhoeddi adroddiad yn ddiymdroi a defnyddioldeb ein hadolygiadau.*

- 4.14. Yn ystod y flwyddyn, cawsom adborth ar 26 o achlysuron, gyda 24 (92%) ohonynt yn mynegi eu bod naill ai'n fodlon neu'n fodlon iawn ar ein gwasanaeth. Defnyddiasom unrhyw awgrymiadau am welliant o'r rhain ac oddi wrth y ddau gwsmer anfodlon i wella ein gwasanaeth ymhellach.

Cydymffurfio â Safonau'r Cod Ymarfer

- 4.15. Mae Swyddfa Archwilio Cymru ar fin adolygu trefniadau archwilio mewnol y Cyngor ar gyfer 2011/12. Bydd yr adroddiad yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol pan fydd ar gael.

Cyflenwi'r Strategaeth Archwilio Mewnol 2011/12

- 4.16. Yn Atodiad 1, dadansoddir ein gwaith yn ystod 2011/12, o'i gymharu â'r cynllun gweithredol diwygiedig y cytunodd y Pwyllgor hwn arno ym mis Tachwedd 2011. Mae'n cynnwys y sgoriau sicrwydd a nifer y materion a godwyd ar gyfer yr adolygiadau a gwblhawyd, diffiniadau a ddefnyddiwyd i ffurfio ein sgoriau sicrwydd archwilio a'r sgoriau a ddefnyddiwyd i asesu'r lefelau risg ar gyfer y materion a godwyd.

Atodiad 1

Gwaith Archwilio Mewnol 2011/12 – cynnydd fel ar 11 Mawrth 2012

Cynllun Gweithredol Archwilio Mewnol	Diwrnodau a Gynlluniwyd yn Wreiddiol	Diwrnodau Diwygiedig a Gynlluniwyd	Diwrnodau Gwirioneddol	Statws Cyfredol	Sicrwydd Archwilio	Nifer y Materion Uchel / Difrifol eu Risg	Nifer y Materion Canolig/ Cymedrol eu Risg	Sylwadau
Sicrwydd Ariannol								
Cynllunio Cyfalaf a Chaffael Strategol	50	50	48	Wedi'i Gwblhau	4 3	0	5	Darparwyd Sicrwydd Archwilio Ar Wahân ar gyfer Cynllunio Cyfalaf a Chaffael
Adolygiadau diogelwch incwm 2011/12	15	12	12	Wedi'i Gwblhau				
Gweithrediadau Post ac Arianyddion	10	19	19	Wedi'i Gwblhau	4	0	2	
Profion yr Asiantaeth Gwella a Datblygu (IDEA) ar Systemau Ariannol	10	19	19	Wedi'i Gwblhau	4	0	0	
Systemau Ariannol – ardaloedd yn y Rhyl	35	45	45	Wedi'i Gwblhau	4	0	6	
Systemau Ariannol – ardaloedd yn Rhuthun	45	40	47	Adroddiad drafft				
Mân Ddyledwyr – gwaith ychwanegol yn codi o adolygu Refeniwiau	0	0	16	Ar waith				•Adolygiad o anfonebu gwerth isel a niferoedd nodiadau credyd
Credydwyr – gwaith ychwanegol yn codi o adolygiad Cyllid 2010/11	0	0	26	Ar waith				•Adolygiad o daliadau heb fod unrhyw archeb brynu wedi'i chyhoeddi
Prynu a Chredydwyr	0	0	1	Wedi'i Gwblhau	3	0	6	•Dygwyd ymlaen o 2010/11
Adolygiadau diogelwch incwm 2010/11	0	0	4	Wedi'i Gwblhau				•Dygwyd ymlaen o 2010/11

Cynllun Gweithredol Archwilio Mewnol	Diwrnodau a Gynlluniwyd yn Wreiddiol	Diwrnodau Diwygiedig a Gynlluniwyd	Diwrnodau Gwirioneddol	Statws Cyfredol	Sicrwydd Archwilio	Nifer y Materion Uchel / Difrifol eu Risg	Nifer y Materion Canolig/ Cymedrol eu Risg	Sylwadau
	165	185	237					
Sicrwydd Corfforaethol								
Priffyrdd a Seilwaith – Prif Brosiectau	35	35	30	Adroddiad drafft				
Llywodraethu Gwybodaeth	20	20	16	Wedi'i Gwblhau				•Prosiect Trawsffurfio Busnes
Moderneiddio Addysg	10	2	1	Wedi'i Gwblhau				•Yn cael ei fonitro drwy amryw adroddiadau Cabinet a phwyllgor
Rheoli Perfformiad	15	15	0	Paratoi				•Wedi'i drefnu ar gyfer mis Mawrth 2012
Ymweliadau ag Ysgolion gyda Thema	50	20	8	Wedi'i Ganslo				•Wedi'i ganslo oherwydd Arolygiad Estyn
Cynnal a Chadw Tai	25	25	1	Paratoi				•Mae'r cwmpas yn cael ei gytuno gyda'r Pennaeth Gwasanaeth. Prosiect i ddechrau fis Mawrth 2012
Adnoddau Dynol Strategol	20	20	27	Ar waith				•Adolygiad wedi'i ehangu ac ar fin cael ei gwblhau
Cynaliadwyedd a Newid Hinsawdd – Cam 1	15	13	3	Wedi'i Gwblhau	4	0	2	
Cynaliadwyedd a Newid Hinsawdd – Cam 2			10	Wedi'i Gwblhau	3	0	2	
Gorfodi Tai	10	10	10	Wedi'i Gwblhau				•Adolygiad anffurfiol yn unig. Dim barn archwilio. .
Casglu Sbwriel a Rheoli Gwastraff	25	10	1	Paratoi				•Wedi'i aildrefnu ar gyfer 2012/13
Gorfodi Cymunedol	15	20	4	Paratoi				•Wedi'i aildrefnu ar gyfer 2012/13
Gwasanaethau Oedolion – Comisiynu Gofal Cymdeithasol	50	16	21	Wedi'i Gwblhau	5	0	3	

Cynllun Gweithredol Archwilio Mewnol	Diwrnodau a Gynlluniwyd yn Wreiddiol	Diwrnodau Diwygiedig a Gynlluniwyd	Diwrnodau Gwirioneddol	Statws Cyfredol	Sicrwydd Archwilio	Nifer y Materion Uchel / Difrifol eu Risg	Nifer y Materion Canolig/ Cymedrol eu Risg	Sylwadau
Rheoli Asedau	3	2	2	Wedi'i Gwblhau				
Iechyd a Diogelwch Corfforaethol	10	10	3	Ar waith				
Partneriaethau - Corfforaethol	45	45	43	Wedi'i Gwblhau	2	0	8	
Partneriaethau – Partneriaeth Prosesu Cosbau Cymru				Wedi'i Gwblhau	4	0	1	
Plant a Theuluoedd – Lleoli Gwasanaeth	50	33	17	Wedi'i Gwblhau				• Adolygiad o logisteg y gwasanaeth. Dim barn archwilio.
Plant a Theuluoedd – Arferion Gweithio Unigol			8	Ar waith				
Gwasanaethau Cymdeithasol – Cynlluniau Wrth Gefn y Gwasanaeth Gwybodaeth Plant	0	4	5	Wedi'i Gwblhau	3	0	4	
Gwasanaeth Prydau Ysgol	1	1	1	Wedi'i Gwblhau				
Y Pafiliwn Cydwladol Brenhinol	0	25	26	Wedi'i Gwblhau	3	0	7	
Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol	5	5	5	Ar waith				
Iechyd a Diogelwch Corfforaethol – Rheoli Asbestos	0	0	13	Wedi'i Gwblhau	3	0	7	• Dygwyd ymlaen o 2010/11
Sefydliadau Hyd Braich	0	2	1	Wedi'i Gwblhau				• Sicrwydd anffurfiol drwy drafodaeth
Canolfannau Hamdden	0	7	3	Wedi'i Gwblhau				• Adolygiad Meddwl trwy Systemau o anfonebu mân ddyledwyr / system reoli
Rheoli Adeiladau Cymunedol	0	10	10	Ar waith				

Cynllun Gweithredol Archwilio Mewnol	Diwrnodau a Gynlluniwyd yn Wreiddiol	Diwrnodau Diwygiedig a Gynlluniwyd	Diwrnodau Gwirioneddol	Statws Cyfredol	Sicrwydd Archwilio	Nifer y Materion Uchel / Difrifol eu Risg	Nifer y Materion Canolig/ Cymedrol eu Risg	Sylwadau
Theatr y Pafiliwn, y Rhyl	0	25	4	Ar waith				
Cludiant Ysgol	0	0	3	Ar waith				• Gofynnwyd am brosiect ar y cyd â CBSC
	607	375	276					
Sicrwydd Dilynol								
Mynd ar drywydd adolygiadau Archwilio Mewnol blaenorol	100	70	43					
Sicrwydd Llygredigaeth, Twyll, Ymchwiliadau a Phrosiectau Arbennig								
Cwyn Cais Cynllunio	100	100	4	Wedi'i Gwblhau				• Adolygiad o gŵyn
Cwyn Gwarchodfa Natur Rhuddlan			9	Wedi'i Gwblhau				• Adolygiad o gŵyn
Menter Twyll Cenedlaethol			10	Ar waith				• Rôl hwyluso ar gyfer ymarfer paru data cenedlaethol
Cynnal a Chadw Tai			11	Wedi'i Gwblhau				• Trosglwyddwyd i'r adran AD Strategol i ymchwilio iddo
Ymchwiliad i gontractwr ar ôl honiad o dwyll yn CBS Conwy			3	Wedi'i Gwblhau				• Dim tystiolaeth o dwyll yng Nghyngor Sir Ddinbych
Grŵp Gweithredu Ieuenctid y Rhyl			7	Wedi'i Gwblhau				• Ymchwiliad ar ran Llywodraeth Cymru
Casglu Gwastraff Masnach			1	Wedi'i Gwblhau				• Adolygiad o gŵyn
Asiantaeth Menter Sir Ddinbych			4	Wedi'i Gwblhau				• Adolygiad o gŵyn
Ymchwiliad i gontractwr ar ôl llythyr diennw			2	Wedi'i Gwblhau				• Trafodwyd â'r heddlu ond ni aethpwyd ar ei drywydd

Cynllun Gweithredol Archwilio Mewnol	Diwrnodau a Gynlluniwyd yn Wreiddiol	Diwrnodau Diwygiedig a Gynlluniwyd	Diwrnodau Gwirioneddol	Statws Cyfredol	Sicrwydd Archwilio	Nifer y Materion Uchel / Difrifol eu Risg	Nifer y Materion Canolig/ Cymedrol eu Risg	Sylwadau
Trwyddedu a Diogelu			2	Ar waith				•Cyfarwyddwr Corfforaethol wedi gofyn am adolygiad o faterion trwyddedu tacsis
Cardiau Prynu			5	Ar waith				•Wedi trosglwyddo'r achos i'r heddlu
Gwaith Rhagweithiol ac Ymatebol – cyffredinol			3					
	100	100	61					
Sicrwydd Llywodraeth Cymru								
Ysgol Santes Ffraid, Dinbych	20	47	51	Wedi'i Gwblhau	1	0	23	
Datganiadau CYBLD ÔI-16	10	15	20	Ar waith	4	0	0	
Ysgol Uwchradd Prestatyn	15	18	19	Wedi'i Gwblhau	4	0	3	
Ysgol Glan Clwyd, Llanelwy	15	18	18	Wedi'i Gwblhau	3	1	5	
Ardystio Grant								
- Grant Menter Brechwast			5	Wedi'i Gwblhau				•Ardystiad yn unig – dim adroddiad
- Grant Ysgolion Bro			5	Wedi'i Gwblhau				•Ardystiad yn unig – dim adroddiad
- Grant Dysgu ac Aseu			9	Wedi'i Gwblhau				•Adroddiad anffurfiol yn unig.
Rheoli Grantiau Addysg			11	Wedi'i Gwblhau			1	•Adroddiad anffurfiol yn unig. Dim barn archwilio
Ysgol Brynhyfryd, Rhuthun	0	0	3	Wedi'i Gwblhau	4	0	3	•Dygydd ymlaen o 2010/11
	95	133	141					
Gwaith Corfforaethol a Gwasanaeth Ymgynghori								

Cynllun Gweithredol Archwilio Mewnol	Diwrnodau a Gynlluniwyd yn Wreiddiol	Diwrnodau Diwygiedig a Gynlluniwyd	Diwrnodau Gwirioneddol	Statws Cyfredol	Sicrwydd Archwilio	Nifer y Materion Uchel / Difrifol eu Risg	Nifer y Materion Canolig/ Cymedrol eu Risg	Sylwadau
Ymchwil a Sganio'r Gorwel	250	185	32					
Tîm Gweithredol Corfforaethol/Uwch Dîm Arwain/Pwyllgorau etc			47					
Grwpiau Prosiect a Gweithgorau			26					
Arweiniad a Chyngor			39					
Partneriaeth Cydweithio Archwilio Mewnol	50	50	41					
	300	235	185					
Contractau Allanol								
Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru	200	184	165					•Cytunwyd trwy gontract
Cyngor Cefn Gwlad Cymru	165	180	181					•Cytunwyd trwy gontract
Archwiliadau Cronfa Ysgol	5	45	43					•Ceisiadau ychwanegol am archwiliadau gan ysgolion a rhai'n cyflwyno 2-3 blynedd o gyfrifon i'w harchwilio
	370	409	389					
Meysydd Cefnogi Archwilio Mewnol								
Rheoli a Gweinyddu	300	350	335					•Cynnydd oherwydd trosiant staff yn ystod y flwyddyn.
Hyfforddiant	50	90	114					
	350	440	449					
Cyfanswm Diwrnodau	2087	1947	1781					